

А какъ е възможно, че тая електричностъ върши тѣй лесно такива чудесни работи? Отговора на тоя въпросъ, не е твърдѣ лесенъ; и ако бихме са наели да отговаряме напространно, то би надминало и цѣль-та и граници-тѣ на тая статия, за това ние ще са ограничиме да покажемъ и разяснимъ само, тѣй да кажемъ, сѣрдце-то, отъ кое-то сѣх произлезли вжобще всички тия бързописи.

Още въ 1820 год. прочутия французски физикъ Амперъ казвалъ, че движими-тѣ магнетически иглици подбуждани съ галваническа-та електричностъ могатъ да са употребятъ сѣщо като днешни-тѣ телеграфи. Но тая му мисалъ по причина на доста голѣми-тѣ мъчнотии за тогавашно-то време, останала само просто желание безъ никакво добро слѣдствие. Едва подиръ 12 год. гледами да са осъщесвява макаръ отчасти тая негова мисалъ. На чело въ тия първи опити стои баронъ Шилингъ въ Петербургъ (1832 год.), послѣ една година (1833 г.) Гаусъ и Веберъ направили единъ малакъ телеграфъ въ Генитъ между звѣздобройница-та и физикалния кабинетъ, чрѣзъ кого-то са споразумѣвали. Штайнхайлъ насърденъ отъ добри-тѣ слѣдствия на тия първи опити и съ помощъ-та на Баварския кралъ, направилъ въ 1837 год. свой телеграфъ между Мюнхенъ и Богенштайнъ. Изобрѣтателния духъ на тоя мъжъ забѣлежилъ въ опити-тѣ си, че наместо тель може сама-та земя да са употребѣи за разнасяние-то на електричество-то. И чрезъ това, са спестило много хиляди мили телеграфически тель *). Англичанин-тѣ Коокъ и Веатстонъ поосъжвршенствовали това европейско изобрѣтение съ свои-тѣ тѣй нарѣчени иглени телеграфи, а Американеца Морсе довършилъ съ своя-та система всички-тѣ тогавашни потрѣбности на практическия телеграфъ. И така изново са пакъ повърналъ изъ Америка въ Европа, но много по-добрѣ усъжвршенствовапъ.

Телеграфи-тѣ и желѣзници-тѣ дадоха на чловѣчески-тѣ общества сѣвсѣмъ другъ характеръ! Дѣ оставатъ сега напрѣшн-тѣ цѣли недѣлни и месечни пжтувания отъ единъ градъ по други прѣдъ ужасна-та бързина на желѣзница-та; ами извѣстия-та сжобщавани за месеци, дѣ оставатъ сега прѣдъ телеграфа?—Ами дѣ оставатъ ония стракове отъ злодѣйци-тѣ, кои-то прѣсрещаха горки-тѣ пжтници по пжтища-та, та ги обираха и убиваха? Наистина, че това зло у насъ не са е още иско-

*) Най-първи-тѣ телеграфи биле направени съ двойни телове: единъ, по кого-то са телеграфирвало, а другия, по кого-то трѣбвало да са върпе електричество-то.